

قهر ممنوع / بنای اسلام بر اساس مهر و محبت است

گروه اجتماعی: صله رحم نزد خداوند چنان مهم است که آن را از جهت پاداش، سریع‌ترین عبادت قرار داده و افزون بر پاداش اخروی، پاداش دنیوی و زود هنگام برای آن مقرر داشته است.

تاریخ: ۲۱ بهمن ۱۳۹۳ - ۱۰:۴۳

کد خبر: ۲۸۳۰۴۸۷

به گزارش **خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)** از لرستان، امروز اگر نیم‌نگاهی به اطراف خود بیاندازیم مشاهده می‌کنیم هر روز که می‌گذرد فاصله‌ها زیاد و زیادتر می‌شود دیگر واژه‌هایی مثل عمه، عمو، دایی، خاله و امثال آن برایمان خاطره‌انگیز نیست کمتر اتفاق می‌افتد افراد فامیل در یک‌جا جمع شوند اگر هم در جایی جمع می‌شوند حتماً یا یک مراسم عروسی و یا یک مراسم عزاست.

بی‌پرده بگوییم اگر هم افراد فامیل در جایی جمع شویم آن‌قدر غرق در مسائل حاشیه‌ای مثل پذیرایی، تجمل، کلاس گذاشتن و ... می‌شویم که اصل کار یعنی دیدار به فراموشی سپرده می‌شود و حتی باعث بروز پاره‌ای مشکلات نیز می‌شود.

امروزه شاهدیم در اغلب موارد ارتباطی که با خویشان و بستگان خود داریم منحصر و خلاصه شده به یک تلفن کوتاه و یا شاید هم یک پیامک و این در حالی است که اسلام بارها بر ارتباط با خویشاوندان، دیدار حضوری با فامیل، کمک مالی به فامیل نیازمند، سلام کردن به فامیل و احوال‌پرسی از فامیل تاکید کرده است.

در زندگی اجتماعی مواقعی پیش می‌آید که برخی از اقوام و خویشان دور یا نزدیک به علل و عواملی با انسان، قطع رابطه می‌کنند. برخورد اولیه و معمولی این است که ما هم به تلافی رفتارش از او می‌بریم اما برخورد حکمت‌آمیز و هوشیارانه و مبتنی بر اخلاق اسلامی این است که ما از او جدا نشویم و قطع رابطه نکنیم بلکه اگر او قطع رابطه کرد ما پیوند برقرار کنیم.

انسان، خطاکار است و شاید او به سبب یک اشتباه یا سوءتفاهم، بریده باشد، ما باید با او رابطه برقرار کنیم و سوءتفاهم‌ها را برطرف نماییم یا اگر اشتباه و خطایی از ما سر زده، آن را جبران کنیم.

معنای لغوی صله رحم

صله رحم از دو واژه صله و رحم تشکیل شده است که معنای لغوی صله از ماده «وصل» به معنای پیوستن بوده و پیوند کردن دو چیز را می‌گویند. معنای لغوی رحم، زهدان به معنی جای کودک در شکم مادر را گویند.

واژه رحم، در صله رحم استعاره برای قرابت و خویشاوندی است. چراکه آن‌ها از یک رحم متولد شده‌اند و مراد از رحم یعنی نسبت شناخته شده بین آن دو وجود داشته باشد هرچند نسبت دوری با هم داشته باشند لذا معنای اصطلاحی صله رحم، اتحاد خویشاوندان و اقوام و دیدار خویشاوندان است.

چرا صله رحم

صله رحم یعنی ارتباط و رفت و آمد با فامیل و اقوام، انسان‌های والا و بزرگ‌مرد، همواره با فامیل خود صله رحم داشته‌اند اگرچه در مقابل، بعضی از افراد به آن‌ها بی‌اعتنایی می‌کرده‌اند ولی این بزرگواران همچنان ارتباط فامیلی خود را برای خدا ادامه می‌دادند.

رسول خدا(ص) فرمود: کسی که به فامیلش صله رحم کند، چه به‌وسیله دیدار با او و یا کمک مالی به او، خداوند سبحان به او اجر صد شهید می‌دهد و برای هر قدمی که برمی‌دارد چهل هزار حسنه نوشته شده و چهل هزار گناهش پاک می‌شود.

امام علی(ع) فرمود: صله رحم کنید اگرچه با یک سلام کردن باشد و نیز پیامبر اکرم(ص) فرمود: صله رحم کن اگرچه به یک‌سال راه باشد.

و امام صادق(ع) فرمود: صله رحم باعث تاخیر اجل و زیاد شدن ثروت و ایجاد محبت در بین خانواده می‌شود.

امام علی(ع) فرمود: صله رحم کن تا خدا عمرت را زیاد نماید و رسول خدا(ص) فرمود: «روز قیامت رحم در حالی که به عرش آویخته شده صدا می‌کند: خدایا! هرکه مرا وصل کرد با او وصل نما و هرکه با من قطع ارتباط کرد، با او قطع نما».

آثار قطع ارتباط فامیلی

کوتاه شدن عمر، محروم شدن از بهشت، قطع لطف الهی از آثار قطع ارتباط فامیلی است. چنان‌که داوود رقی می‌گوید: پسر عمویم با همسرش مرا اذیت کرده بودند، وی من قبل از سفر مکه به آنان کمک مالی نمودم، بعد از سفر مکه به مدینه رفتم. وقتی خدمت امام صادق(ع) رسیدم، امام فرمود: ای داوود! اعمال روز پنج‌شنبه تو را به من نشان دادند دیدم تو نسبت به پسر عمویت صله رحم کردی. من خوشحال شدم و فهمیدم که صله رحم تو باعث طولانی شدن عمر تو و زود مردن پسر عمویت می‌شود.

همچنین عبدالله بن سنان می‌گوید: به امام صادق(ع) عرض کردم: پسر عمویی دارم که هرچه با او می‌پیوندم او از من می‌بُرد! لذا من تصمیم گرفته‌ام که اگر از من بُرید من هم از او بُریم. آیا به من اجازه می‌فرمایید که من با او قطع رابطه کنم؟ امام(ع) فرمود: اگر با او ارتباط داشته باشی و او از تو ببرد، خدای عزوجل شما را با هم می‌پیوندد و اگر تو از او ببری، خدا از هر دوی شما ببرد».

صله رحم در سیره پیامبر اکرم(ص)

پیوند با فامیل، که از آن به «صله رحم» یاد شده است، یکی دیگر از نمونه‌هایی است که اخلاق اجتماعی پیامبر(ص) در آن، نمود یافته است. در اصطلاح اسلامی «ارحام» به نزدیکانی گفته می‌شود که از ناحیه پدر و مادر به فرد منتسب باشند.

پیامبر گرامی اسلام در خصوص پیوند با فامیل، سفارش‌های موكدی کرده‌اند. مردی نزد آن بزرگوار آمد و عرض کرد: یا رسول‌الله خویشاوندان و بستگانی دارم که با آن‌ها هم‌خون و ریشه‌ام اما مرا اذیت می‌کنند قصد دارم از آن‌ها دوری کنم پیامبر(ص) فرمود: در این صورت خداوند نیز همه شما را از خود می‌راند او گفت: پس چه کنم؟ پیامبر فرمود: درباره آن‌که تو را محروم کرد و از تو دریغ می‌کند بخشنده باشد و با آن‌که با تو قطع رابطه کرده رابطه برقرار کن و آن‌که به تو ظلم کرده ببخش و بدان که اگر این‌کار را کردی خداوند پشتیبان تو در مقابل آنها خواهد بود.

شاخص‌های صله رحم

صله رحم با بخشیدن یک جرعه آب نیز محقق می‌شود در روایت دیگری از امام صادق(ع) آمده است که فرمود: صله رحم را به‌جا بیاور ولو این‌که به دادن جرعه آبی باشد. همچنین از امام صادق(ع) روایت شده است: بهترین چیز برای صله رحم اذیت نکردن آن‌هاست.

هدیه دادن، راهنمایی کردن، دعا نمودن، کمک مالی، حاجت‌شان را برآوردن، سر زدن و به زیارت آنان رفتن، نامه فرستادن، ارتباط تلفنی برقرار کردن و امثال آن از شاخص‌های دیگر صله رحم است.

طول عمر، آبادانی شهرها، افزایش ثروت، جلوگیری از مرگ بد، ازدیاد محبت و دوستی، تغییر بدبختی به خوش‌بختی، دعای خیر فامیل در قیامت از پیامدهای صله رحم است.

در مقابل صله رحم، قطع رحم است که قطع رحم و دور شدن از فامیل آثار و پیامدهای منفی فراوانی برای فرد و اجتماع دارد که از جمله آن‌ها می‌توان به کوتاهی عمر، عقوبت دنیایی و شتاب در عقوبت اشاره کرد.

اقدام در جهت پیوند با دیگران نوعی خودشکنی و خودسازی است

اقدام در جهت پیوند با دیگران، دستاوردهای معنوی و مادی چشم‌گیری برای فرد دارد، از جمله این‌که روحش را به ظرفیت و صلابت می‌رساند و سعه وجودی پیدا می‌کند، این‌کار، نوعی خودشکنی و پا گذاشتن بر هوای نفس است و خودسازی، معنایی جز همین ندارد.

فایده دیگر آن، کسب محبوبیت است، وقتی که دیگران چنین گذشت و مهربانی را در کسی ببینند، او را دوست می‌دارند.

برخی شیوه‌ها و مصادیق صله رحم عبارت‌اند از ترک آزار خویشاوندان، سلام و تکریم، اطعام گرچه به جرعه آبی باشد، عیادت از بیمار، شرکت در مراسم عزا، زیارت و دیدار، هدیه دادن و تامین نیازهای آنان پیش از دیگران.

صله رحم نزد خدای سبحان چنان مهم است که آن‌را از جهت پاداش، سریع‌ترین عبادت قرار داده و افزون بر پاداش اخروی، پاداش دنیوی و زود هنگام برای آن مقرر داشته است؛ به گونه‌ای که خاندان گناهکار هم با رعایت صله رحم میان خود، دارایی‌شان فزونی می‌یابد و با نیکی به یکدیگر بر عمرشان افزوده می‌شود.

صله رحم از نگاه قرآن

آیه یک سوره نساء در این رابطه فرموده است: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا؛ ای مردم از پروردگارتان که شما را از نفس واحدی آفرید و جفتش را [نیز] از او آفرید و از آن دو مردان و زنان بسیاری پراکنده کرد پروا دارید و از خدایی که به [نام] او از همدیگر درخواست مسکنید پروا نمایید و زنهار از خویشاوندان مبرید که خدا همواره بر شما نگهبان است».

همچنین در آیه 21 رعد در این رابطه آمده است: «وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ؛ و آنان که آن‌چه را خدا به پیوستنش فرمان داده می‌پیوندند و از پروردگارشان می‌ترسند و از سختی حساب بیم دارند».

همچنین در آیه 25 رعد آمده است: «وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ؛ و کسانی که پیمان خدا را پس از بستن آن می‌شکنند و آن‌چه را خدا به پیوستن آن فرمان داده می‌گسلند و در زمین فساد می‌کنند بر ایشان لعنت است و بد فرجامی آن سرای ایشان راست».

در آیه 27 بقره نیز آمده است: «الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ؛ همانانی که پیمان خدا را پس از بستن آن می‌شکنند و آن‌چه را خداوند به پیوستنش امر فرموده می‌گسلند و در زمین به فساد می‌پردازند آنانند که زیان‌کارانند».

در سوره بقره آیه 177 نیز در این رابطه آمده است: «لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالصَّرَاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ» نیکوکاری آن نیست که روی خود را به سوی مشرق و [یا] مغرب بگردانید بلکه نیکی آن است که کسی به خدا و روز بازپسین و فرشتگان و کتاب [آسمانی] و پیامبران ایمان آورد و مال [خود] را با وجود دوست داشتنش به خویشاوندان و یتیمان و بینوایان و در راه‌ماندگان و گدایان و در [راه آزاد کردن] بندگان بدهد و نماز را برپای دارد و زکات را بدهد و آنان که چون عهد بندگان به عهد خود وفادارند و در سختی و زیان و به هنگام جنگ شکیباییانند آنانند کسانی که راست گفته‌اند و آنان همان پرهیزکارانند».

همچنین در آیه 265 بقره در این خصوص آمده است: «وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيئًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ» و مثل (صدقات) کسانی که اموال خویش را برای طلب خشنودی خدا و استواری روحشان انفاق می‌کنند، همچون مثل باغی است که بر فراز پشت‌های قرار دارد (که اگر) رگباری بر آن برسد، دو چندان محصول برآورد، و اگر رگباری هم بر آن نرسد، باران ریزی (برای آن بس است)، و خداوند به آنچه انجام می‌دهید بیناست».

آیات 22 و 23 محمد(ص) نیز به این مقوله اشاره دارد: «فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِن تَوَلَّيْتُمْ أَن تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَكُمْ» (۲۲) «أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَارَهُمْ» پس [ای منافقان] آیا امید بستید که چون [از خدا] برگشتید [یا سرپرست مردم شدید] در [روی] زمین فساد کنید و خویشاوندی‌های خود را از هم بگسلید، اینان همان کسانی که خدا آنان را لعنت نموده و [گوش دل] ایشان را ناشنوا و چشم‌هایشان را نابینا کرده است».

ثواب و آداب صله رحم

یکی از افتخارات بزرگ برای انسان این است که شهید از دنیا برود و هر کس در طول زندگانی خویش یک‌بار می‌تواند شهید شود و حال آن‌که ثواب شخصی که صله رحم را به‌جا می‌آورد علاوه بر اجر صد شهید، ثواب‌های دیگری نیز شامل حال او می‌شود. اولین و مهمترین آداب دید و بازدید، سلام دادن است. چرا که سلام یکی از نام‌های خداوند متعال است و با سلام کردن رحمت الهی نازل می‌شود. دین مقدس اسلام سفارش کرده است وقتی که همدیگر را ملاقات می‌کنید دست بدهید زیرا تاریکی کینه را از بین می‌برد و باعث آمرزش گناهان می‌شود.

قهر با فامیل ممنوع

بنای اسلام بر اساس مهر و محبت است؛ لذا شارع مقدس به ما این اجازه را نداده که با خویشاوندان خود قطع رابطه کنیم هر چند آن‌ها با ما سنگین رفتار کنند. از پیامدهای قطع رابطه می‌توان به لعنت پیامبر(ص)، خشم خداوند، احساس نکردن بوی بهشت اشاره کرد.